

Teorema de completitudine

Teorema 1.53 (Teorema de completitudine)

Pentru orice formulă φ ,

$$\vdash \varphi \quad \text{dacă} \quad \models \varphi.$$

Dem.: "⇒" Se aplică Teorema de corectitudine 1.51 pentru $\Gamma = \emptyset$.
"⇐" Fie φ o tautologie și $\text{Var}(\varphi) = \{x_1, \dots, x_n\}$. Demonstrăm prin inducție după k următoarea proprietate:

$$(*) \quad \text{pentru orice } k \leq n, \text{ pentru orice } e : V \rightarrow \{0, 1\}, \\ \{x_1^e, \dots, x_{n-k}^e\} \vdash \varphi.$$

Pentru $k = n$, $(*)$ ne dă $\vdash \varphi$.

$k = 0$. Fie $e : V \rightarrow \{0, 1\}$. Deoarece φ este tautologie, $e^+(\varphi) = 1$. Aplicând Propoziția 1.52, obținem că

$$\text{Var}(\varphi)^e = \{x_1^e, \dots, x_n^e\} \vdash \varphi.$$

Teorema de completitudine

$k \Rightarrow k + 1$. Presupunem că (*) este adevărată pentru k și fie $e : V \rightarrow \{0, 1\}$. Trebuie să arătăm că $\{x_1^e, \dots, x_{n-k-1}^e\} \vdash \varphi$.

Considerăm evaluarea $e' := e_{x_{n-k} \leftarrow \neg e(x_{n-k})}$. Așadar, $e'(v) = e(v)$ pentru orice $v \neq x_{n-k}$ și

$$e'(x_{n-k}) = \begin{cases} 0 & \text{dacă } e(x_{n-k}) = 1 \\ 1 & \text{dacă } e(x_{n-k}) = 0. \end{cases}$$

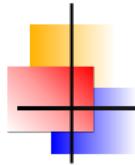
Rezultă că $x_i^{e'} = x_i^e$ pentru orice $i \in \{0, \dots, n-k-1\}$ și

$$x_{n-k}^{e'} = \begin{cases} \neg x_{n-k} & \text{dacă } x_{n-k}^e = x_{n-k} \\ x_{n-k} & \text{dacă } x_{n-k}^e = \neg x_{n-k}. \end{cases}$$

Din (*) pentru e și e' , obținem

$$\{x_1^e, \dots, x_{n-k-1}^e, x_{n-k}\} \vdash \varphi \text{ și } \{x_1^e, \dots, x_{n-k-1}^e, \neg x_{n-k}\} \vdash \varphi.$$

Aplicăm acum Propoziția 1.50 cu $\Gamma := \{x_1^e, \dots, x_{n-k-1}^e\}$ și $\psi := x_{n-k}$ pentru a conchide că $\{x_1^e, \dots, x_{n-k-1}^e\} \vdash \varphi$. □

Propoziția 1.54

Fie $\Gamma \cup \{\varphi, \psi\} \subseteq Form$. Presupunem că $\varphi \sim \psi$. Atunci

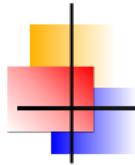
$$\Gamma \vdash \varphi \iff \Gamma \vdash \psi.$$

Dem.: Observăm că

$$\begin{aligned}\varphi \sim \psi &\iff \models \varphi \rightarrow \psi \text{ și } \models \psi \rightarrow \varphi \\ &\quad (\text{conform Propoziției 1.13}) \\ &\iff \vdash \varphi \rightarrow \psi \text{ și } \vdash \psi \rightarrow \varphi \\ &\quad (\text{conform Teoremei de completitudine}).\end{aligned}$$

" $\Rightarrow$ " Presupunem că $\Gamma \vdash \varphi$. Deoarece $\vdash \varphi \rightarrow \psi$, rezultă din Propoziția 1.39.(ii) că $\Gamma \vdash \varphi \rightarrow \psi$. Aplicăm acum (MP) pentru a obține că $\Gamma \vdash \psi$.

" $\Leftarrow$ " Similar. □

Notății

Fie Γ o mulțime de formule și φ o formulă.

Notății

$\Gamma \nvdash \varphi$: $\Leftrightarrow$ φ nu este Γ -teoremă

$\nvdash \varphi$: $\Leftrightarrow$ φ nu este teoremă

$\Gamma \nvDash \varphi$: $\Leftrightarrow$ φ nu este consecință semantică a lui Γ

$\not\models \varphi$: $\Leftrightarrow$ φ nu este tautologie.

Mulțimi consistente

Definiția 1.55

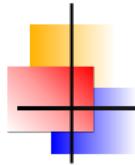
Fie Γ o mulțime de formule.

- ▶ Γ este **consistentă** dacă există o formulă φ astfel încât $\Gamma \not\vdash \varphi$.
- ▶ Γ este **inconsistentă** dacă nu este consistentă, adică, $\Gamma \vdash \varphi$ pentru orice formulă φ .

Observație

Fie Γ, Δ mulțimi de formule a.î. $\Gamma \subseteq \Delta$.

- ▶ Dacă Δ este consistentă, atunci și Γ este consistentă.
- ▶ Dacă Γ este inconsistentă, atunci și Δ este inconsistentă.

Mulțimi consistente

Propoziția 1.56

- (i) $\emptyset$ este consistentă.
- (ii) Mulțimea teoremelor este consistentă.

Dem.:

- (i) Dacă $\vdash \perp$, atunci, conform Teoremei de corectitudine 1.51, ar rezulta că $\models \perp$, o contradicție. Așadar $\not\vdash \perp$, deci $\emptyset$ este consistentă.
- (ii) Aplicând Propoziția 1.39.(iv) pentru $\Gamma = \emptyset$, obținem că $Thm = Thm(Thm)$, adică, pentru orice φ ,

$$\vdash \varphi \text{ dacă } Thm \vdash \varphi.$$

Din (i) rezultă că Thm este consistentă. □

Propoziția 1.57

Pentru o mulțime de formule Γ sunt echivalente:

- (i) Γ este inconsistentă.
- (ii) Pentru orice formulă ψ , $\Gamma \vdash \psi$ și $\Gamma \vdash \neg\psi$.
- (iii) Există o formulă ψ a.î. $\Gamma \vdash \psi$ și $\Gamma \vdash \neg\psi$.
- (iv) $\Gamma \vdash \perp$.

Dem.: (i) $\Rightarrow$ (ii) $\Rightarrow$ (iii) și (i) $\Rightarrow$ (iv) sunt evidente.

(iii) $\Rightarrow$ (i) Fie φ o formulă. Conform (4) din Propoziția 1.49,

$$\vdash \neg\psi \rightarrow (\psi \rightarrow \varphi).$$

Aplicând (iii) și de două ori modus ponens, rezultă că $\Gamma \vdash \varphi$.

(iv) $\Rightarrow$ (iii). Presupunem că $\Gamma \vdash \perp$. Avem că $\perp = \neg T$. Deoarece T este tautologie, aplicăm Teorema de completitudine pentru a conchide că $\vdash T$, deci și $\Gamma \vdash T$. □

Propoziția 1.58

Fie Γ o mulțime de formule și φ o formulă.

- (i) $\Gamma \vdash \varphi \iff \Gamma \cup \{\neg\varphi\}$ este inconsistentă.
- (ii) $\Gamma \vdash \neg\varphi \iff \Gamma \cup \{\varphi\}$ este inconsistentă.

Dem.:

(i) Avem

$$\begin{aligned}\Gamma \cup \{\neg\varphi\} \text{ este inconsistentă} &\iff \Gamma \cup \{\neg\varphi\} \vdash \perp \\&\text{P. 1.57.(iv)} \\&\iff \Gamma \vdash \neg\varphi \rightarrow \perp \\&\text{Teorema de Deducție} \\&\iff \Gamma \vdash \varphi \\&\neg\varphi \rightarrow \perp \sim \varphi \text{ și P.1.54.}\end{aligned}$$

(ii) Similar. □

Propoziția 1.59

Fie $\Gamma = \{\varphi_1, \dots, \varphi_n\}$ o mulțime finită de formule.

- (i) Pentru orice formulă ψ , $\Gamma \vdash \psi$ dacă $\vdash \varphi_1 \wedge \dots \wedge \varphi_n \rightarrow \psi$
dacă $\{\varphi_1 \wedge \dots \wedge \varphi_n\} \vdash \psi$.
- (ii) Γ este consistentă dacă $\{\varphi_1 \wedge \dots \wedge \varphi_n\}$ este consistentă.

Dem.: Exercițiu.

Propoziția 1.60

Fie Γ o mulțime de formule. Γ este inconsistentă dacă Γ are o submulțime finită inconsistentă.

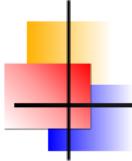
Dem.: " $\Leftarrow$ " este evidentă.

" $\Rightarrow$ " Presupunem că Γ este inconsistentă. Atunci, conform Propoziției 1.57.(iv), $\Gamma \vdash \perp$. Aplicând Propoziția 1.44, obținem o submulțime finită $\Sigma = \{\varphi_1, \dots, \varphi_n\}$ a lui Γ a.î. $\Sigma \vdash \perp$. Prin urmare, Σ este inconsistentă.

Un rezultat echivalent:

Propoziția 1.61

Fie Γ o mulțime de formule. Γ este consistentă dacă orice submulțime finită a lui Γ este consistentă.

Consecință a Teoremei de completitudine

Teorema 1.62

Pentru orice formulă φ ,

$$\{\varphi\} \text{ este consistentă} \iff \{\varphi\} \text{ este satisfiabilă.}$$

Dem.: Avem

$$\begin{aligned}\{\varphi\} \text{ este inconsistentă} &\iff \vdash \neg\varphi \\ &\quad \text{conform Propoziției 1.58.(ii)} \\ &\iff \models \neg\varphi \\ &\quad \text{conform Teoremei de completitudine} \\ &\iff \{\varphi\} \text{ este nesatisfiabilă} \\ &\quad \text{conform Propoziției 1.30.(ii).}\end{aligned}$$

Așadar, $\{\varphi\}$ este consistentă $\iff \{\varphi\}$ este satisfiabilă.

Teorema de completitudine tare

Teorema 1.63 (Teorema de completitudine tare - versiunea 1)

Pentru orice mulțime de formule Γ ,

$$\Gamma \text{ este consistentă} \iff \Gamma \text{ este satisfiabilă.}$$

Dem.: " $\Leftarrow$ " Presupunem că Γ este satisfiabilă, deci are un model $e : V \rightarrow \{0, 1\}$. Presupunem că Γ nu este consistentă. Atunci $\Gamma \vdash \perp$ și, aplicând Teorema de corectitudine 1.51, rezultă că $\Gamma \models \perp$. Ca urmare, $e \models \perp$, ceea ce este o contradicție.

" $\Rightarrow$ " Presupunem că Γ este consistentă. Demonstrăm că Γ este finit satisfiabilă și aplicăm apoi Teorema de compacitate 1.34 pentru a conchide că Γ este satisfiabilă.

Fie $\Sigma = \{\varphi_1, \dots, \varphi_n\}$ o submulțime finită a lui Γ . Atunci Σ este consistentă, conform Propoziției 1.61. Din Propoziția 1.59.(ii), rezultă că $\{\varphi_1 \wedge \dots \wedge \varphi_n\}$ este consistentă. Aplicând acum Teorema 1.62, obținem că $\{\varphi_1 \wedge \dots \wedge \varphi_n\}$ este satisfiabilă.

Deoarece, conform Propoziției 1.31.(i), $\Sigma \sim \{\varphi_1 \wedge \dots \wedge \varphi_n\}$, avem că Σ este satisfiabilă.

Teorema de completitudine tare

Teorema 1.64 (Teorema de completitudine tare - versiunea 2)

Pentru orice mulțime de formule Γ și orice formulă φ ,

$$\Gamma \vdash \varphi \iff \Gamma \vDash \varphi.$$

Dem.:

$$\begin{aligned} \Gamma \vdash \varphi &\iff \Gamma \cup \{\neg\varphi\} \text{ este inconsistentă} \\ &\quad \text{conform Propoziției 1.58.(i)} \\ &\iff \Gamma \cup \{\neg\varphi\} \text{ este nesatisfiabilă} \\ &\quad \text{conform Teoremei de completitudine tare - versiunea 1} \\ &\iff \Gamma \vDash \varphi \\ &\quad \text{conform Propoziției 1.30.(i).} \end{aligned}$$

□

Observație

Am demonstrat Teorema de completitudine tare - versiunea 2 folosind Teorema de completitudine tare - versiunea 1. Se poate arăta că cele două versiuni sunt echivalente (**exercițiu**).

Definiția 1.65

Un **literal** este o

- ▶ variabilă (în care caz spunem că este **literal pozitiv**) sau
- ▶ negația unei variabile (în care caz spunem că este **literal negativ**).

Exemple: v_1, v_2, v_{10} literali pozitivi; $\neg v_0, \neg v_{100}$ literali negativi

Definiția 1.66

O formulă φ este în **formă normală disjunctivă (FND)** dacă φ este o disjuncție de conjuncții de literali.

Așadar, φ este în FND dacă $\varphi = \bigvee_{i=1}^n \left(\bigwedge_{j=1}^{k_i} L_{i,j} \right)$, unde fiecare $L_{i,j}$ este literal.

Definiția 1.67

O formulă φ este în **formă normală conjunctivă (FNC)** dacă φ este o conjuncție de disjuncții de literali.

Așadar, φ este în FNC dacă $\varphi = \bigwedge_{i=1}^n \left(\bigvee_{j=1}^{k_i} L_{i,j} \right)$, unde fiecare $L_{i,j}$ este literal.

Exemple:

- ▶ $(v_0 \vee v_1) \wedge (v_3 \vee v_5) \wedge (\neg v_{20} \vee \neg v_{15} \vee \neg v_{34})$ este în FNC
- ▶ $(\neg v_9 \wedge v_1) \vee v_{24} \vee (v_2 \wedge \neg v_1 \wedge v_2)$ este în FND
- ▶ $v_1 \wedge \neg v_5 \wedge v_4$ este atât în FND cât și în FNC
- ▶ $\neg v_{10} \vee v_{20} \vee v_4$ este atât în FND cât și în FNC
- ▶ $(v_1 \vee v_2) \wedge ((v_1 \wedge v_3) \vee (v_4 \wedge v_5))$ nu este nici în FND, nici în FNC